

Srdcové ozvy memoárovej komory (alebo o knihe jednej zanietenej kultúrnej pracovníčky – milujúcej mládež, krajanov a folklór)

Patrik Šenkár

Spomienky – tie mnohoraké, občas blyštiace sa sludy našich skrytých dní, sú chtiac-nechtiac svedkami radosti i smútku. Nemôžu však byť naplnené len trblietajúcimi sa korálikmi sviatočných chvíľ, ale musia „dokrášľovať“ aj naše momenty priemerné, zaplnené tvorivou prácou v prospech seba i nášho širšieho okolia.

Áno, práca – tá nezbytné prítomná a prapodstatná entita človeka, ktorá v časoch i nečasoch stojí pri nás v rôznych podobách od kolisky až po hrob, dozaista prináša tvorivému jednotlivcovi rôzne pocity. Veď nikto z nás nežije v tápajúcom sa šere, ale vytvára (aspoň by sa mal snažiť vytvárať!) hodnoty: či už materiálne, resp. duchovné.

K vytváraniu týchto základných hodnôt našej civilizácie však nevedie cesta jednoduchá, priamočiara, samozrej má. Je vydláždená húževnatosťou, ba pokorou – pilnosťou, ba odhodlaním vykonať dobrý kus roboty a zanechať po sebe neblednúci odtlačok osobnosti.

Spojenie týchto dvoch substancií (t.j. spomienok a vykonanej práce) sa u tvorivých ľudí často skĺbi, presnejšie povedané zhmotňuje, do formy písomnej konkretizácie. Osobnosti vydávajú svedectvá o tom: čo vykonali, s kým sa im skrížili cesty, aké mali plány a čo z nich vedeli uskutočniť. Sú to subjektívne myšlienky, ktoré nepresahujú rámec adekvátnosti a kultúrnosti.

V našom okresnom meste, meste hraničnom a univerzitnom, v úpäti veľkých činžiakov, medzi hromžiacimi ľuďmi počas voľných chvíľ, žije žena, Slovenka, ktorá celý svoj tvorivý život zasvätila o. i. myšlienke výchovy a vzdelávania mladej generácie, cibreniu ich osobnosti a svojmu srdcu blízky krajanom.

Reč je o pani Mgr. Márii Kataríne Hrkľovej, rodáčke z Duloviec (1946), slovačkiste, ktorá skoro tri desaťročia pôsobila v okrese Komárno ako učiteľka a zástupkyňa riaditeľa v základnej škole. Na tom by azda nebolo nič „mimoriadne“, veď „držiteľke rána“ zasvätili svoj život tisíce a tisíce pedagógov...

Od roku 1992 však M. K. Hrkľová pôsobila v Ústave pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej, neskôr bola vyššou radkyňou Odboru zahraničných Slovákov Ministerstva kultúry SR a potom zástupkyňou riaditeľa Domu zahraničných Slovákov v Bratislave. Posledných dvadsať rokov svojho života teda zasvätila práci, týkajúcej sa rozvoja, zveľaďovania a podpory kultúry zahraničných Slovákov. (Aj) na tomto poli vykonala veľký kus oduševnenej (často minucióznej) činnosti, za ktorú si zaslúžila uznanie a obdiv (nielen) Slovákov žijúcich v zahraničí. Tí jej v roku 2010 udelili prestížnu Cenu Ondreja Štefanka „za príspevok k rozvoju, organizovaniu a diverzifikovaniu kultúrneho života a spolkovéj činnosti v slovenskom zahraničnom svete“.

V roku 2012 vyšla kniha spomienok M. K. Hrkľovej s názvom Z blízkeho ďaleka. Pochopiteľne, nie je to beletria (nakolko ani ona sama nie je literátka), ale publikácia, ktorá „zhmotňuje“ jej osobné príbehy, postrehy z čias prvej fázy aktívnej práce v Bratislave (1992-1999). Kniha obsahuje 66 krátkych reminiscencií (66 – anjelské číslo!), z ktorých je evidentne citeľná autorkina zodpovednosť vo funkcii a jej priam bytostná túžba vykonania dobrej veci. Sú to texty vo väčšine prípadov svieže, optimistické; dokumentujúce, že Hrkľová si vo svojich „nepísaných memoároch“ listovala a vyberala príhody pre čitateľov zaujímavé, nevšedné, pestré. Pravda, občas sa ten text „vlečie“ dosť mlkvo, ale v drivej väčšine ich však autorka podáva vyvážene. Prevažuje v nich optimistický tón, svieža energia a promptné riešenie vždy sa naskytujúcich problémových situácií. V pozadí toho však nikdy nezabúda ani na svoju chápvú oporu – rodinu. Podobne je to aj so spomínanými spolupracovníkmi, s ktorými (až idealisticky) vždy ťahali za jeden povraz. A takto to má byť, ak sa dobrá vec chce podariť! Kladne hodnotím fakt, že autorka širokospektrálne podala svojim čitateľom osobné subjektívne segmenty z pracovného života kultúrnej pracovníčky: uviedla obrazy zo života Slovákov v Maďarsku, Rumunsku, Srbsku, Ukrajine, Česku, Chorvátsku... Z týchto „mikropríbehov“ aj čitateľ, nezaoberajúci sa tematikou zahraničných Slovákov, môže dostať (aspoň) parciálnu informáciu o tom: krajanovia žijú, (aj) kultúrne sa vyvíjajú a na základe dobrého spolunažívania s inými národmi a národnosťami vytvárajú hodnoty, patriace do celoslovenského (celoeurópskeho) kultúrneho dedičstva. Túto potrebu tolerancie voči druhým a pokory voči sebe samému (vo vzťahu ku kultúre a kultúrnosti) už t. č. v jednom rozhovore (1971) vyjadril aj jeden z najväčších slovenských mysliteľov 20. storočia – národný umelec Vladimír Mináč: „Ľudí by mohli obohatiť veci, ktoré sme už dávno v krpcoch

zodrali – ako staré onuce. Teda vzájomné porozumenie a pochopenie, pochopenie toho iného, cudzieho, druhého. To je, pravdaže, akt sebažertvy, akt prinášania obetí. Ale inak sa ľudské súručenstvo rozpadne v obrovskom urýchľovači našej civilizácie.“¹ A práve proti takémuto „rozpadnutiu“ slúžia „hmatateľné dôkazy“ vo forme adekvátnych kníh.

Vo viacerých kapitolkách, s lineárne plynúcim sa časom, autorka spomína akoby druhú oblasť svojej „pracovnej srdcovej záležitosti“: prácu s folklórnymi skupinami zahraničných Slovákov. Na základe toho impulzu v deviatom decéni 20. storočia, ako dobrá lokálpatriotka, všetky svoje sily dala na založenie a uskutočnenie Južnoslovenských detských a mládežníckych folklórnych slávností vo svojom rodisku. Spomínaná akcia sa stala dodnes žijúcou tradíciou. Túto neľahkú cestu Hrkľová opisuje vo svojej knihe s patričným oduševnením, pochopiteľnou osobnou angažovanosťou a pocitom dobre vykonanej práce. Práca, ktorá sa nikdy na tejto Zemi nekončí: javisko sa vyprázdnilo, ale očakáva ďalšie festivalové kroje; roky starého – pracovného – tisícročia sa blížili ku koncu, ale začalo sa nové – to tretie. Podobne je to aj so spomienkami a knihou (knihami): jedna sa končí, ale čaká sa na ďalšiu... Veď kolobeh života sa skoro nikdy nepretrne: prichádzajú nové a nové generácie, nová mládež, noví zanietenci, ktorí však potrebujú pevne chytiť tú symbolickú štafetu a niesť ju na svoj bájnny Olymp či Poľanu. K tomu potrebujú žičlivých ľudí, ktorí nielen (ako je to dnes pseudomódne) hovoria (ba tárajú), ale aj pomôžu, radia, odovzdávajú. Dávajú kúsok z vlastného ja, z vlastnej minulosti, z vlastných spomienok. A o to sú tieto perly vzácnejšie. Veď aj perla je o to cennejšia, čím dlhšie sa vytvára...

Hrkľová, M. K.: *Z blízkeho ďaleka*.
Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko 2012,
186 s. + 12 strán obrazovej prílohy,
ISBN 978-973-107-082-7

1 O tom bližšie pozri: Mináč, V.: *Súvislosti*. Slovenský spisovateľ, Bratislava 1976, s. 550.

